

**การจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2**
MANAGEMENT INFORMATION SYSTEMS FOR SCHOOL
IN THE SAKONNAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

दनय ศรีวงษา¹ และ ดร.สุทิสฯ ซองเหล็กนอก²
Danai Sriwongsa¹ and Dr.Sutisa Songleknok²

¹สาขาวิชาวิทยาการสารสนเทศและเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
จังหวัดสกลนคร 47000

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

¹Program in Technology, Faculty of Science and Technology, Sakon Nakhon Rajaphat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

²Faculty of Science and Technology, Sakon Nakhon Rajaphat University, Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author: doym82@gmail.com

วันที่รับบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2561 วันที่แก้ไขบทความ 5 กันยายน 2561 วันที่ตอบรับ 11 กันยายน 2561 วันที่เผยแพร่ 30 เมษายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน วิเคราะห์ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน และเพื่อหาแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการประชุมกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. ทุกโรงเรียนใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ระบบส่วนใหญ่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้น คือ ระบบรับส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (AMSS++) มีการใช้งานทุกวัน เพื่อรับส่งหนังสือราชการระหว่างเขตพื้นที่กับโรงเรียน รองลงมา คือ ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (DMC) ซึ่งใช้เก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ส่วนใหญ่จะมีการเรียกใช้ข้อมูลเป็นประจำทุกเดือน ถัดมาคือ ระบบบริหารจัดการศึกษา (EMIS) ระบบจัดเก็บฐานข้อมูลสิ่งก่อสร้าง (BOBEC) และ ระบบบริหารจัดการสถานศึกษา (SchoolMIS)
2. ปัญหาในการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน คือ ขาดผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศโดยเฉพาะโรงเรียนมอบหมายให้ครูรับผิดชอบ ขาดเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลข้อมูลที่มีคุณภาพ ครูขาดทักษะในการใช้ระบบสารสนเทศและ การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศขาดงบประมาณในการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล
3. ความต้องการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน โรงเรียนต้องการบุคลากรที่รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศโดยตรง เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลข้อมูลที่มีคุณภาพและเพียงพอ ควรฝึกอบรมทักษะในการใช้งานระบบแก่บุคลากรเป็นประจำ
4. แนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้แก่ 1) จัดบุคลากรให้รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศ 2) จัดหาเครื่องมือในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลที่มีคุณภาพและเพียงพอ 3) จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรที่รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนเป็นประจำ และ 4) จัดสรรงบประมาณในการเผยแพร่และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศให้เพียงพอ

คำสำคัญ: การจัดการระบบสารสนเทศ และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน

ABSTRACT

This purposes of this study were to the problems and needs of information system for school administration. Analysis of school administration information system. And to find a way to manage information systems for school administration. The sample consisted of personnel involved in the administration of the school. The instruments used were questionnaires, interview forms and group meetings.

The findings were as follows

1. All schools use information management system for school administration. The Office of the Basic Education Commission (ECDC) has developed an electronic document submission system (AMSS ++) that is used every day. Secondary School Data Collection (DMC), which is used to store student's basic information. The following are the EMIS, BOBEC and SchoolMIS systems.

2. The problem of using information system for school administration is lack of person responsible for information system. School assigns teachers to take responsibility for the system. Lack of tools for data storage and processing of quality data. Teachers lack the skills to use information systems and dissemination of information, lack of budget for the preparation and dissemination of information.

3. The need for the school administration information system. The school needs personnel directly responsible for the information system. Tools for data storage and processing are qualitative and sufficient. Training in the use of the system regularly.

4. Management Information System for School Management System under the Office of Sakon Nakhon Primary Education Area 2 is to: 1) Organize the personnel responsible for the information system; 2) Provide the tools for the storage and processing of the qualitative information. Provide regular training for personnel responsible for the school's information system; and 4) Provide budget for dissemination and information. These provide enough information.

Keywords: Management of Information Systems and Information Systems for School Management

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความก้าวหน้า โดยเฉพาะการนำและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และการสื่อสารทำให้เกิดระบบสารสนเทศที่หลากหลายเพื่อนำมาจัดการกับข้อมูล ก่อให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่องานทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม อีกทั้งยังก่อให้เกิดช่องทางการเข้าถึงการเชื่อมโยงข่าวสารระหว่างบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า การแข่งขัน และการปรับเปลี่ยนเชิงประจักษ์ รวมถึงการพัฒนาการด้านการศึกษาระดับชาติที่มีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น การลงทะเบียนเรียน การรายงานผลการเรียน การจัดตารางเรียนตารางสอน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและกำหนดให้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการศึกษาของรัฐบาล เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ได้รับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่เป็นส่วนสนับสนุน การศึกษาค้นคว้าเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ ดังหมวดที่ 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่ให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาในมาตรา 63 ถึงมาตรา 69 ที่รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ให้มีการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและจัดให้มีหน่วยงานกลางพิจารณาเสนอแนะนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศระยะ พ.ศ. 2554 – 2563 ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์และความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์กับการพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้เพื่อสร้างภูมิปัญญาของคนไทยที่ทำให้ประเทศมีความแข็งแกร่งและความสามารถที่จัดการท้าทายของระบบการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจใหม่ของสังคมปัจจุบันได้อย่างเต็มที่ ส่วนยุทธศาสตร์ที่ใช้พัฒนาทางการศึกษา มีเป้าหมายในการสร้างความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์ทั้งหมดของประเทศโดยเน้นหนักในการจัดหา จัดสร้าง ส่งเสริม สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและอุปกรณ์เกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ รวมถึงวิชาการ ความรู้ สารสนเทศด้านต่าง ๆ และผู้สอน อันจะมีส่วนในการจัดการและการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพความรู้ของทรัพยากรมนุษย์ของไทยให้ประชากรกำลังคนและกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2557 – 2559 โดยมี พันธกิจที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการและการบริการทางการศึกษา โดยกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์และทิศทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาที่หน่วยงานในสังกัดใช้

เป็นแนวทางและปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายจากระดับกรม ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในระดับการบริหารระดับปฏิบัติการได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา เริ่มตั้งแต่การวางแผนการบริหารจัดการไปถึงการควบคุม และตรวจสอบ โดยอาศัยข้อมูลทั้งจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเครื่องอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เพื่อตัดสินใจในการวางแผน ดังในมาตรา 39 ที่กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

กระทรวงศึกษาธิการแบ่งส่วนการบริหารงานในหน่วยงานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสนับสนุนการศึกษาและการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน และแบ่งโครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน ออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) ด้านการบริหารงานวิชาการ (2) ด้านการบริหารงบประมาณ (3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ (4) ด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งการบริหารงานจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ดังนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้นเพื่อให้โรงเรียนจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ในปัจจุบันมีหลายระบบ เช่น (1) ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (DMC) (2) ระบบจัดเก็บผลการเรียน (SchoolMIS) (3) ระบบจัดเก็บข้อมูลสิ่งก่อสร้าง (BOBEC) และ (4) ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Smart OBEC หรือ Amss++) (5) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (EMIS) เป็นต้น (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่จัดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 34 บังคับใช้ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่รับผิดชอบการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอพังโคน อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอพรรณานิคม อำเภอนิคมน้ำอูน อำเภอวาริชภูมิและอำเภอส่องดาว มีโรงเรียนทั้งหมด 258 โรงเรียน มีนักเรียน 38,320 คน และครู จำนวน 2,127 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2559)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านระบบจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้น โดยให้โรงเรียนดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทุกปีการศึกษา โดยในแต่ละปีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากระบบไปใช้ในการบริหารโรงเรียนด้านต่างๆ เช่น การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนรายหัวนักเรียน จัดสรรอัตราค่าจ้างข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณสิ่งก่อสร้าง จากผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2559 ด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ พบว่ามีโรงเรียนที่ไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ตามกำหนดเวลา และข้อมูลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ทำให้สารสนเทศที่ได้จากระบบไม่สามารถนำมาใช้ในการบริหารได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2559)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยหลายงานที่ศึกษาการบริหารงานในโรงเรียนโดยใช้ระบบสารสนเทศเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร หลายงานวิจัยพบว่า ยังมีปัญหาทางด้านการจัดเก็บสารสนเทศและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ ยกตัวอย่างจากงานวิจัยของอภิวัดน์ บุญนิธิภัทร (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครพนม เขต 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ได้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดระบบ สารสนเทศเพื่อการศึกษาและควรศึกษาการจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวพัชร ชูประเสริฐ (2554) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบข้อเสนอแนะว่า ควรศึกษาแนวทางในการจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน โดยเลือกศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามโครงสร้างการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ภายใต้หลักการของระบบสารสนเทศและการจัดการสารสนเทศ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาข้างต้น และการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาและก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการระบบสารสนเทศในโรงเรียน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารตามกรอบภารกิจการบริหารงานของโรงเรียน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการบริหารงานวิชาการ (2) ด้านการบริหารงบประมาณ (3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ (4) ด้านการบริหารงานทั่วไป รวมทั้งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศการจัดการ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ และวิเคราะห์สารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ระยะที่ 2 ยืนยันร่างแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1

1. ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารและผู้ใช้งานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 2,381 คน (ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา, 2559) ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 254 คน และผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ จำนวน 2,127 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้จากวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีสุ่มโรงเรียนแบบหลายขั้นตอน จาก 7 อำเภอ แยกตามขนาดโรงเรียน 3 ขนาดคือ เล็ก กลาง และใหญ่ ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 โรงเรียน และขั้นตอนที่ 2 เลือกผู้บริหารโรงเรียนและผู้ใช้ระบบสารสนเทศจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน และผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ จำนวน 239 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 269 คน

ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันร่างแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนดตัวเลือกให้ตอบ ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม หน้าที่การจากระบบสารสนเทศ และขนาดของโรงเรียนที่สังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพ ปัญหาและความต้องการจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดตัวเลือกให้ตอบ ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ ไม่มี และคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสารสนเทศจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ใช้ลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 3 คน เกี่ยวกับนโยบาย แผนงานการจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน

ระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ มีดังนี้

1. ร่างข้อเสนอแนวทางการจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2. แบบประเมินข้อเสนอแนวทางการจากระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองการทาจวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่ออนุมัติการเก็บข้อมูลวิจัย

2. ส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด 269 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. สัมภาษณ์ผู้บริหารด้วยตนเอง จำนวน 3 คน

ระยะที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการในระยะที่ 1 มาร่างแนวทางโดยใช้ผลการวิเคราะห์และร่างแนวทางที่ได้จากการดำเนินการในระยะที่ 1 มาประชุมกลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาร่างแนวทางฯ วิธีการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 มีดังนี้

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง
2. ออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ
3. ส่งเอกสารร่างแนวทางและแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ
4. จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group)
5. สรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage)

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2 เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการใช้นโยบายสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ทุกโรงเรียนใช้ระบบสารสนเทศเหมือนกันในการนำเข้าข้อมูลด้านต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลมีระยะเวลาที่กำหนดชัดเจน และระบบส่วนใหญ่ได้จากส่วนกลางจัดทำเพื่อจัดเก็บฐานข้อมูลให้เป็นฐานเดียวกัน เพื่อนำไปใช้ในการบริหารในด้านต่าง ๆ ส่วนความถี่ในการเรียกใช้ระบบจะแตกต่างกันตามบริบทของโรงเรียน เนื่องจากส่วนกลางจัดทำระบบมาเพื่อใช้ในการบริหารของส่วนกลาง ข้อมูลบางอย่างโรงเรียนอาจไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ ส่วนระบบที่ใช้งานบ่อยที่สุด คือ ระบบรับส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (AMSS++) โดยมีการใช้งานทุกวัน ร้อยละ 100 เพื่อรับส่งหนังสือราชการระหว่างเขตพื้นที่กับโรงเรียน รองลงมา คือ ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (DMC) ซึ่งใช้เก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ส่วนใหญ่จะมีการเรียกใช้ข้อมูลเดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.47

2. ปัญหาในการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่ขาดผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศโดยเฉพาะโดยมอบหมายให้ครูรับผิดชอบในการดูแลระบบแทน ในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลส่วนใหญ่ยังขาดเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลข้อมูลที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอด้านทักษะในการใช้ระบบโรงเรียนยังขาดผู้ที่มีทักษะในการใช้ระบบ และด้านการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ส่วนใหญ่ยังขาดงบประมาณในการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล

3. ความต้องการในการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่โรงเรียนต้องการบุคลากรที่รับผิดชอบงานระบบสารสนเทศโดยตรง เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลข้อมูลที่มีคุณภาพและเพียงพอ รวมทั้งต้องการให้มีการฝึกอบรมทักษะในการใช้งานระบบแก่บุคลากรเป็นประจำ และต้องการงบประมาณในการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลให้เพียงพอ

4. แนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีดังนี้ 1) ควรมีนโยบายพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีลักษณะเป็นแบบฐานข้อมูลส่วนกลาง (Data center) 2) โรงเรียนควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนกลางสำหรับเก็บข้อมูล เพื่อให้ทุกคนสามารถเรียกใช้ข้อมูลต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา 3) โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบระบบสารสนเทศการบริหารงานโรงเรียนให้ครอบคลุมกระบวนการจัดการระบบทุกด้าน 4) ควรมีการกำหนดขั้นตอน และปฏิทินการจัดทำข้อมูลให้ครอบคลุมกระบวนการจัดการระบบทุกด้าน 5) มีแผนงาน/โครงการ เพื่อขอจัดตั้งงบประมาณในการจัดหาเครื่องมือในให้ครอบคลุมกระบวนการจัดการระบบทุกด้าน 6) จัดทำแผนฝึกอบรมและจัดอบรมให้ความรู้ครอบคลุมกระบวนการจัดการระบบทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. โรงเรียนใช้ระบบสารสนเทศที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำให้ทุกระบบ และมีบางโรงเรียนจัดหาระบบสารสนเทศมาใช้เองเพื่อตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้และบริบทของโรงเรียน แต่ยังคงใช้ระบบที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเพื่อจัดเก็บและรายงานข้อมูลตามนโยบาย แต่ไม่เรียกใช้สารสนเทศที่ได้จากระบบ อาจเพราะระบบที่ออกแบบมาจากส่วนกลาง โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดหาระบบที่ใช้งานง่ายกว่ามาใช้งานควบคู่กัน ควรแก้ไขปัญหาค่าซ้ำซ้อนของการจัดเก็บข้อมูลให้สามารถใช้งานข้อมูลได้จากฐานข้อมูลเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันทา หาผลดี (2556) เรื่อง แนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า การจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานระดับบริหาร มีการจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ไม่มีการเรียกใช้ข้อมูลร่วมกัน จำเป็นต้องจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อให้หน่วยงานทุกระดับสามารถเรียกใช้ข้อมูลร่วมกันได้

2. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากระบบ มีบางระบบเท่านั้นที่โรงเรียนนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ประโยชน์ หน่วยงานที่กำหนดนโยบายควรพิจารณาปัญหา ความต้องการของผู้ใช้งานในระดับปฏิบัติก่อน ในขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์และตรงความต้องการของโรงเรียน มากกว่าการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการบริหารของส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำไพร อ่อนมณี (2556) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 พบว่า ในการจัดเก็บข้อมูลหน่วยงานส่วนกลางควรมีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการจากผู้มีส่วนได้เสีย ให้รับทราบและนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกระดับ

3. แนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายเพื่อการปฏิบัติ การจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ รวมทั้งให้ความรู้กับผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของพรณี ไลยสาน (2552) เรื่อง ความต้องการและแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าต้องการให้มีการจัดหาเครื่องมือที่เพียงพอและกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบ สารสนเทศให้ชัดเจน และงานวิจัยของ กำชัย สารมาคม และชยา-กานต์ เรืองสุวรรณ (2558) ที่ศึกษาสภาพและแนวทางการ พัฒนาการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ควรมีการออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ จัดสรรวัสดุครุภัณฑ์ คอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน และควรมี การวางแผนดำเนินการเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน และมีการประเมินผลกำกับติดตาม รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้สรุปและอภิปรายผลมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แนวทางที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิจัยในประเด็นการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 เท่านั้น และ ควรปรับใช้แนวทางให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ก่อนดำเนินการ ต้องมีการประชุมชี้แจงครูและบุคลากรในโรงเรียนให้เข้าใจ ควรมีการประเมินผลแนวทางภายหลังการใช้งานไปแล้ว อย่างน้อย 3 เดือน เพื่อความเหมาะสม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานอกระบบ สามารถนำแนวทางนี้ไปใช้เป็นข้อมูล ในการศึกษาแนวทางการจัดการ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานอกระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานอกระบบ

2.2 ควรศึกษาสมรรถนะของบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านระบบสารสนเทศโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานอกระบบ

2.3 ควรศึกษาแนวทางการจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียน ให้ครอบคลุมทุกระบบ

เอกสารอ้างอิง

- ออรุณจันทนาธิ และเจษฎา อนุธรรมมงคล. (2529). *การพัฒนาระบบสารสนเทศตามโครงการศึกษาความต้องการและการจัดระบบ สารสนเทศเพื่อการบริหารวางแผนและพัฒนาศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. (2548). *การจัดการสารสนเทศเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- อภิวรรณ บุญนิธิภัทร. (2552). *สภาพปัญหาและความต้องการการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม
- กมล ภูประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: เสริมสินพรเพรสซิสเต็ม.
- เกรียงศักดิ์ พรสวรรค์. (2548). *การจัดการระบบสารสนเทศในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิราภรณ์ รักษาแก้ว. (2538). *เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศเพื่อจัดการ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *เอกสารประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2542). *แผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540 – 2544*. กรุงเทพฯ: ศูนย์อำนวยการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *สารสนเทศ ศธ. 2540*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศรีสมร อื่นทรจันทรวง. (2550). *ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพันธ์ เชนนนท์. (2551). *การวิเคราะห์และการออกแบบระบบสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.